

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหาร และครูอาจารย์ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมและด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการจัดการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรของโรงเรียน แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน แตกต่างกัน

4. ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน แตกต่างกัน

5. ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

6. ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อสรุป ดังนี้

สถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามผู้บริหาร ครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 582 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.38 มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.16 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 89.52 มีตำแหน่งเป็นครูอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 82.82 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 75.26 และ สังกัดอยู่ใน โรงเรียนขนาดกลาง คือ มีนักเรียนตั้งแต่ 300 – 799 คน คิดเป็นร้อยละ 49.48

2. บทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนมีข้อสรุป ดังนี้

โดยภาพรวมบทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.58$) ที่เหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรของโรงเรียน ($\mu = 3.34$) ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ($\mu = 3.39$) ด้านการบริหารงานและรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ($\mu = 3.29$) และด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ($\mu = 3.12$) มีข้อสรุป ดังนี้

2.1 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.58$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนของ

ผู้บริหารและครูอาจารย์ พบว่า การวางแผนการตกแต่งพื้นที่ทั้งหมด การมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากร รับผิดชอบในการตกแต่งและดูแลอย่างชัดเจน การปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นเป็นระเบียบสวยงาม มีการจัดบริเวณรอบอาคารให้สะอาดเป็นระเบียบสวยงาม มีการจัดสภาพห้องเรียนให้สะอาดเป็น ระเบียบ มีการจัดเก็บขยะภายใน โรงเรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดเก็บอุปกรณ์และเครื่องมือให้เป็นระเบียบ รักษาความ สะอาดห้องน้ำและห้องส้วมมีอุปกรณ์ในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

2.2 ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การจัดโครงการอบรมสัมมนาครูอาจารย์ การเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ศึกษาต่อทางด้านสิ่งแวดล้อม จัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติ ส่งเสริมให้ครูผู้มีผลงานทางด้านสิ่งแวดล้อม การจัดส่งครูอาจารย์เข้าร่วม กิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการยกย่องชมเชย ครูอาจารย์ที่ทำงานทางด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก คือ การส่งเสริมให้บุคลากรการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมในแผนปฏิบัติการ งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อม มีการเปิดกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียนเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การเลือกใช้วัสดุในการจัดกิจกรรมที่ ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นที่ประหยัดและคุ้มค่ามาใช้ในการ จัดกิจกรรม การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการ สิ่งแวดล้อม และการจัดกิจกรรมที่ช่วยป้องกันและลดมลพิษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมโครงการด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.29$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ มีการ กำหนดเป็นนโยบายและมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่าง ชัดเจน มีการให้ ครู นักเรียน นักการภารโรงมีส่วนร่วมใน การวางแผนการจัดสิ่งแวดล้อม มีการ จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการสิ่งแวดล้อม มีการวิเคราะห์นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงาน มีการรวมข้อมูลภาพแวดล้อมที่ตอบสนองนโยบายอย่างชัดเจน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นระยะๆ มีการสรรหาบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นในการ

รณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และมีการร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนอื่นหรือหน่วยงานอื่นๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเช่นกระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม โดยผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและมอบหมายให้ผู้ที่รับผิดชอบโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างชัดเจนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 3.49$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การสรรหาบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นในการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ($\mu = 3.13$)

2.5 ด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.12$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ มีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน มีการประสานงานเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น มีการบริการข่าวสารหรือข้อมูลที่ต้องการด้านสิ่งแวดล้อม แก่ชุมชน มีการเชิญวิทยากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาสร้างสรรค้งานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน มีการเผยแพร่ผลงานที่ดีของโรงเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ชุมชน มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน มีการสรรหาบุคลากรในชุมชนเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการสนับสนุนชุมชนให้จัดตั้งองค์การเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และมีการประชาสัมพันธ์ผลงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ความสำคัญต่อการจัดทำโครงการเกี่ยวกับปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน และการประสานงานเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 3.34$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การเชิญวิทยากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาสร้างสรรค้งานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ($\mu = 2.96$)

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน มีข้อสรุป ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อระดับการปฏิบัติงานด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน

3.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อระดับการปฏิบัติงานด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากร โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกันทุกข้อ

3.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อระดับการปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกันทุกข้อ

3.4 ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ต่อระดับการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า มีความแตกต่างกันทุกข้อ ยกเว้น การสรรหาบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นในการรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

3.5 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อระดับการปฏิบัติงานด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า มีความแตกต่างกันทุกข้อ ยกเว้น การประชาสัมพันธ์ผลงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4. การตรวจสอบสมมติฐาน

การศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททาสคร โดยภาพรวมผู้บริหารและครูอาจารย์มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้ง 5 ด้าน คือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรของโรงเรียน การจัดการกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน การบริหารงานและรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนการตรวจสอบสมมติฐาน จำแนกรายด้าน พบว่า เมื่อจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

พบว่า สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จำนวน 145 คน พบว่า ผู้บริหาร และครูอาจารย์ให้ความสำคัญปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.86 รองลงมาต้องการให้ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน และปัญหาด้านการไม่แยกขยะให้เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 63.44 60.68 และ 60 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการสร้างพันธภาพระหว่างบุคลากรของโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และด้านการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมแต่ละด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนผู้บริหารและครูอาจารย์มีทัศนคติต่อการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ความคิดเห็นต่อระบบการบริหารและการรักษาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการจัดกิจกรรมรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน แต่ระบบการบริหารและรักษาสิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ส่วนอีก 2 ด้านที่เหลือ คือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรของโรงเรียน และด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนและชุมชนไม่ได้ร่วมมือกันอย่างจริงจังในการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อุดร นามขจร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมรณรงค์ และรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู อาจารย์พบว่า สถานศึกษากับชุมชนมีปัญหาด้านความร่วมมือกันจัดการสิ่งแวดล้อมขาดการปรึกษาหารือกัน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระหว่างโรงเรียนและชุมชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

2. เมื่อพิจารณาการปฏิบัติด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน พบว่าผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ความสำคัญต่อการวางแผนตกแต่งพื้นที่ในบริเวณโรงเรียน โดยมีการมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรของโรงเรียนรับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่ให้สะอาดเรียบร้อย มีการปลูกต้นไม้เพื่อให้เกิดความร่มรื่นเป็นระเบียบสวยงามทั้งภายในและภายนอกอาคารเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ โกวิท วรพิพัฒน์ (2538: 11-12) กล่าวว่าบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรม อันพึงประสงค์ อันจะส่งเสริมให้นักเรียน ครูอาจารย์ มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อย่างไรก็ดี ในโรงเรียนยังขาดอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นที่สังเกตว่า การจัดเก็บอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ หลังจากการนำไปใช้แล้วไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไม่มีวินัย

ด้านการดูแลวัสดุหลังจากที่นำไปใช้ทำกิจกรรมต่างๆ แล้วมีการจัดเก็บไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย อีกประการหนึ่ง คือ ความไม่สะอาดของห้องน้ำ สื่อให้เห็นว่านักเรียนไม่มีสุขนิสัยในด้านการรักษาความสะอาดร่วมกัน

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ จุดแตกต่างที่เด่นชัดที่พบมี 3 ข้อ คือ การจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือในห้องเรียนหรือโรงฝึกงานอย่างเป็นระเบียบและปลอดภัย การรักษาความสะอาดห้องน้ำและห้องส้วม และการจัดอุปกรณ์ในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ การที่ผู้บริหารและครูอาจารย์มีระดับความคิดเห็นต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูอาจารย์มีบทบาทการทำงานที่แตกต่างกัน นั่นคือ ผู้บริหารไม่ได้คลุกคลีกับสภาพแวดล้อมในรายละเอียดที่ลึกลงไป ผู้บริหารจึงมีระดับความคิดเห็นที่สูงกว่าครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการ ซึ่งทราบรายละเอียดของปัญหาอย่างลึกซึ้ง เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียน ครูอาจารย์ผู้สอนย่อมรู้ว่า อุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนการสอนพอเพียงหรือไม่ เพราะว่าเป็นผู้สอน

3. เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์มีระดับการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนไม่ค่อยมีการจัดโครงการอบรมความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานอื่นๆ หรือการส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสศึกษาต่อในสาขาสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารและครูอาจารย์มีการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นผลดีเพราะจะทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคีซึ่งกันและกันระหว่างบุคลากรของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ จะบรรลุผลได้อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ริชาร์ด เอ็ม สเตียร์ และ ลิแมน ดับปิว ปอเตอร์ (Richard M. Steers and Lyman W. Porter, 1979 : 27) ที่ว่า คนต้องการมีสังคมและอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม คนจึงต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในด้านการทำงาน ถ้าสามารถทำงานเป็นทีม หรือ เป็นกลุ่มได้ และมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรและประสิทธิภาพขององค์กร

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อระดับการปฏิบัติงานด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากร พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน นั่นคือ ผู้บริหารจะส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนพัฒนาตนเองโดยการส่งเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือยกย่องชมเชยผู้ที่มีผลงานเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ตัวครูอาจารย์เองไม่ค่อยสนใจที่จะพัฒนาตนเองดังที่ผู้บริหารคาดหวังเอาไว้

4. ระดับการปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$) อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูอาจารย์ไม่ได้มองว่าสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นปัญหาเร่งด่วนซึ่งจะต้องจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การกำหนดโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแผนปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมที่ช่วยป้องกันและลดมลพิษ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รังสิมา เจริญศิริ (2541 : บทคัดย่อ) พบว่า การจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ เสน่ห์ คำสมหมาย (สำอังก์ เหมาะประมาณ, 2546 : 89) ที่ว่า การจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนลำปางวิทยาคมอยู่ในระดับน้อย เพราะขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมด้านการบริหารสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ความสำคัญกับการประหยัดไฟฟ้า ประหยัดน้ำ อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าทำตามนโยบายของรัฐบาลที่รณรงค์ให้หน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมมือช่วยกันประหยัดการใช้พลังงาน

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม มีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกข้อ คือ ผู้บริหารมีบทบาทด้านการวางแผนนโยบาย ส่วนครูอาจารย์มีบทบาทด้านปฏิบัติการ ซึ่งย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นธรรมดา จุดที่น่าสังเกตคือ ผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมกิจกรรมโครงการด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน แต่ผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ความสำคัญน้อยในด้านงบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิจัยของสุรรัตน์ หมั่นขັນจิต (2536 : 95) พบว่า ในด้านงบประมาณ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง จะไม่ประสบปัญหาในด้านงบประมาณ เพราะมีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม และมีแหล่งงบประมาณที่เพียงพอ

5. เมื่อพิจารณาการปฏิบัติด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.29$) อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูอาจารย์ไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารงานสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ การจัด กิจกรรม การประชาสัมพันธ์และติดตามผล ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิเชียร กระพี้แดง (สำอังก์ เหมาะประมาณ, 2546 : 89) พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ในจังหวัดขอนแก่นมีระดับการปฏิบัติด้านการบริหารสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยการมอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบโครงการเป็นลายลักษณ์อักษร

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกัน

มีประเด็นที่น่าสนใจคือ บุคลากรในโรงเรียนมีการร่วมวางแผนหรือนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยที่ผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครูอาจารย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเป็นผู้รับและสนองนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐ โดยตรงในการที่จะปลูกฝังระบบประชาธิปไตยในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารจึงพยายามที่จะให้ครูอาจารย์ บุคลากร นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการต่างๆ เท่าที่เป็นไปได้ อีกประการหนึ่งคือ หากทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันที่จะทำงานร่วมกัน กิจกรรมทุกอย่างย่อมบรรลุผลที่ตั้งไว้ ดังคำกล่าวของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (สำอังกค์ เหมาะประมาณ, 2546 : 89) ที่ว่า “กลยุทธ์การบริหารเชิงคุณภาพ มีเทคนิคการบริหารหลายรูปแบบหลายๆ สถานศึกษาคควรได้นำมาใช้บริหารงานให้เกิดผลสำเร็จ เทคนิคการทำงานเป็นทีมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่กำลังนำมาใช้กัน เป็นวิธีการดำเนินการ ก็คือ กระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดแรงจูงใจและตระหนักในการทำงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการ ตั้งแต่การร่วมแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการ การร่วมตัดสินใจ วิธีการต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เกิดความเป็นเจ้าของและกลายเป็นความพอใจ มีความรู้สึกที่ดี มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ จะส่งผลไปถึงความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้”

6. เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.12$) แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนและชุมชนไม่ค่อยมีความร่วมมือกันเกี่ยวกับการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อม อาจเป็นเพราะว่า ทางโรงเรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น เชิญวิทยากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาสร้างสร้งงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การทำโครงการร่วมกันเกี่ยวกับการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน การสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งองค์การเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การบริการข่าวสาร ข้อมูลที่ถูกต้องด้านสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน เป็นต้น ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ทรัพย์แดง (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า โรงเรียนและชุมชนจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาดุริยางคศาสตร์ นอกจากนี้ในงานวิจัยของ โกศล บุญไชย (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โรงเรียนได้กำหนดวิธีการจัดกิจกรรม งานโครงการ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเข้าร่วมเป็นกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวม

แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนกับชุมชนไม่ค่อยทำกิจกรรมร่วมกัน ประจวบจิตร คำจตุรัส (2530 : 738) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน ด้วยการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา จัดติดตั้งรูปภาพ ผลงาน มีการฉายสไลด์ และภาพยนตร์ประกอบการบรรยายหรืออภิปราย การทำป้ายรณรงค์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หรืออาจทำถาวรโดยการเขียนข้อความลงบนโปสเตอร์ แผ่นผ้า ไปติดตามที่ชุมชนต่างๆ และวิธีการอื่นๆ เช่น การเข้าไปร่วมกับหน่วยงานอื่นและบุคคลในชุมชน เช่น การปลูกสวนป่า ทำความสะอาดบริเวณวัด หรือสถานที่สาธารณะ การจัดศูนย์ศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและระบบนิเวศ

7. ปัญหาและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จำนวน 145 คน พบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์ให้มีความคิดเห็นว่างบประมาณไม่เพียงพอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่างบประมาณเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถบริหารงานต่างๆ ได้เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์มีความคิดเห็นว่าคุณบริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องจริงเพราะว่าปัญหาข้อนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมแล้วปัญหาอื่นๆ ก็จะตามมา เช่น ปัญหามาตรการในการกำจัดขยะหรือปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากว่า ปัญหาต่างๆ จะหมดไปหากมีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้องในการจัดการกับปัญหานั้นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 โรงเรียนควรปรับปรุงด้านการสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

1.2 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อม ให้กับครู และนักเรียน เช่น มีการเลือกใช้วัสดุในการจัดกิจกรรมเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นที่ประหยัดและคุ้มค่าให้มากขึ้น

1.3 โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมรณรงค์และการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น การการหยัคน้ำ และการแยกขยะ ให้มากยิ่งขึ้น

1.4 ผู้บริหารและครูอาจารย์ควรจะบริหารสิ่งแวดล้อมแบบการมีส่วนร่วมโดยให้ครูนักเรียน และชุมชน กำหนดนโยบาย วางแผน และปฏิบัติตามแผน

1.5 โรงเรียนควรแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน โดยผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาและทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารและครูอาจารย์

- 2.1. โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรับผิดชอบงานด้านนี้โดยเฉพาะ
- 2.2. โรงเรียนควรจัดหาอุปกรณ์ในการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอ
- 2.3. โรงเรียนควรจะกำหนดนโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารงานสิ่งแวดล้อม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์หรือรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.2 ศึกษาพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้เป็นมาตรฐานในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครทั้งหมด
- 3.3 ศึกษาเปรียบเทียบกิจกรรมรณรงค์ ในการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครกับ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อื่นๆ
- 3.4 ศึกษารูปแบบการประเมินผลการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.5 ศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากร เพื่อรับผิดชอบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน